

PÄÄKIRJOITUS

Vuosi 2020

Anna Ilona Rajala

Tampereen yliopisto

Kirjoitusta tästä vuodesta ei voi olla aloittamatta kliseisesti, sillä vuosi 2020 *on* ollut monella tapaa maailmanlaajuisesti poikkeuksellinen. Kuolemasta on puhuttu aiemminkin, mutta tänä vuonna se on tullut uudella tavalla näkyvämmäksi.

Koronaviruspandemia on koskettanut globaalisti. Läheisyyden ja etäisyyden keskeisyys sekä kuoleman että sairastumisen prosesseissa on korostunut. Erityisesti taudin pahiten ravistelemisissa maissa kuoleman lähestymistä on määrittänyt läheisten etäisyys ja kosketuksen puute. Suomessa ympärivuorokautisen hoivan vierailurajoitusten alkuvaiheessa uutisoitiin joidenkin vanhushoivan yksiköiden ”kaoottisista oloista” ja vanhusten yksin jäämisestä kuoleman hetkellä (YLE 2020). Rajoitusten vuoksi omaiset ovat saattaneet päästä kuolevan vierelle vasta aivan loppuvaiheessa tai ei lainkaan. Läheisyys ja etäisyys määrittävät myös sairastumisriskiä työpaikoilla, sillä kaikilla aloilla ei ole mahdollisuutta etätöihin. Fyysinen läheisyys ja kosketus ovat erityisesti terveydenhuollon alalla välttämättömiä. Läheisimmässä kosketuksessa sairastuneiden kanssa työskentelevät ovat suuressa riskissä itse sairastua.

Toinen vuonna 2020 puhuttanut kuolemaa koskeva ja kuolemasta lähtenyt ilmiö on maailmanlaajuinen Black Lives Matter -protestien aalto, joka vaatii muun muassa poliisiväkivallan loppumista. Poliisin väkivaltaisten otteiden seurauksena menehtyneestä George Floydista on tullut tämän hetkisen liikehdinnän keulakuva. Yhdysvalloissa kuolee arviolta 1000 ihmistä poliisin toiminnan seurauksena vuosittain. Väestöön

suhteutettuna Yhdysvaltain mustalla väestöllä on 2,5 kertainen riski kuolla poliisiväkivallan seurauksena verrattuna valtaväestöön (Statista 2020). Naisten ja tyttöjen kuolemantapauksista virkavallan käsissä on yleensä puhuttu vähemmän. Vuonna 2014 alkunsa saanut #SayHerName -kampanja pyrkii tekemään näiden uhrien nimet ja tarinat näkyviksi (AAPF n.d.). Kuolemalla on poliittista voimaa.

Thanatoksen kesänumero sisältää kaksi vertaisarvioitua artikkelia, tutkimuskatsauksen ja kirja-arvion. Ensimmäisessä artikkelissa Julia Kritz ja Anna Liisa Aho käsittelevät vanhempien ammattihenkilöstöltä saamaa ja toivomaa tukea lapsen saattohoidossa. Kyselytutkimuksessa selvisi, että vaikka vanhemmat saivat ammattihenkilöstöltä tukea, he myös toivoivat kokonaisvaltaisempaa ja laaja-alaisempaa tukea. Artikkelisi sisältää suosituksia lasten saattohoidon kehittämiseksi.

Heikki Rosenholmin artikkeli tarkastelee kuolemanpelon ruumiillisuutta elokuvaohjaaja Teuvo Tulion melodraamassa *Levoton veri* (1946) sekä sen uusintafilmitsoinnissa *Mustasukkaisuus* (1953). Kuolemanpelko ilmenee elokuvissa roolihenkilöiden käytöksessä, mutta myös miljöötä ja äänimaailmaa käytetään hyväksi ilmaisussa. Rosenholm tarkastelee myös kuoleman kulttuurin murrosta toisen maailmansodan jälkeisessä Suomessa, jossa surua hillittiin enemmän ja kuolemasta puhuttiin vähemmän. Rosenholmin mukaan elokuvien tunteellisten käytäntöjen vertailussa voidaan nähdä, että kuoleman kulttuurin murros suomalaisessa yhteiskunnassa heijastui myös elokuvissa.

Noora Kotilaisen ja Anu A. Harjun katsauksessa pohditaan, miten koronaepidemia vaikuttaa suhteeseemme omaan haurauteemme ja kuolemaan. Kotilainen ja Harju kirjoittavat, että ”pandemia on, paitsi yllättänyt meidät, myös tehnyt vaikeaksi kieltää marginaaliin työnnettyä kuolevaisuuttamme, haavoittuvaisuuttamme taudin edessä.” Korona on tuonut kuoleman konkreettisesti läsnäolevaksi. Harju ja Kotilainen käsittelevät, miten koronaepidemiaa on tarkasteltu julkisuudessa kuoleman näkökulmasta. Katsauksessa nostetaan esille myös tautien ja kuoleman poliittisuutta, sekä niihin liittyvää yhteiskunnallista ja globaalia epätasa-arvoa.

Lopuksi Heidi S. Kosonen arvioi Petri Pietiläisen kirjan *Murha joka ei ollut rikos: Historiaa isku iskulta*. Pietiläisen populaari tietokirja ottaa kontekstittietoisesta näkökulman murhan ja yhteiskunnallisten rakenteiden väliseen suhteeseen. Kirja koostuu tapausesimerkeistä, joiden avulla kirjoittaja pyrkii problematisoimaan tiettyjä murhaan liittyviä luonnollistettuja oletuksia. Kososen mukaan kirja on populaarina tietokirjana varsin tervetullut teos.

Toimituskunnassamme on tapahtunut muutoksia. Kaarina Koski väistyi vastaavan päätoimittajan paikalta, mutta jatkaa lehden toimituksessa. Kiitämme Kaarinaa lämpimästi hänen työstään päätoimittajana! Aloitin Ilona Pajarin aisaparina toisena päätoimittajana tämän vuoden alussa. Olen ollut mukana Thanatoksen toimituskunnassa vuodesta 2014 ja vastannut lehden taitosta vuodesta 2015 lähtien. Tieteen avoimuus ja saavutettavuus ovat minulle tärkeitä akateemisia arvoja. Haluan siis osaltani edistää Thanatoksen näkyvyyttä ja jatkaa lehden laadukasta toimitusperinnettä.

Toivotamme lukijoillemme hyvää kesää!

Lähteet

AAPF. n.d. “#SayHerName Campaign.” *The African American Policy Forum* - verkkosivut. <https://aapf.org/sayhername>. Luettu 17.6.2020.

Statista. 2020. “Black Americans 2.5X More Likely Than Whites to Be Killed By Police.” Statistan verkkosivut. <https://www.statista.com/chart/21872/map-of-police-violence-against-black-americans/>. Luettu 17.6.2020.

YLE. 2020. ”Taas uusi hoivakoti, jossa 10 kuollutta – Ylen lähteet kertovat kaoottisista oloista: Vanhuksia kuollut yksin huoneissaan.” Ylen verkkosivut. <https://yle.fi/uutiset/3-11322239>. Luettu 18.6.2020.